

Eene vraag naar aanleiding van art. 216 B. W.

<https://hdl.handle.net/1874/240819>

N° 192
1884.

coll. S.

C. G. A. VAN ASCH VAN WIJCK.

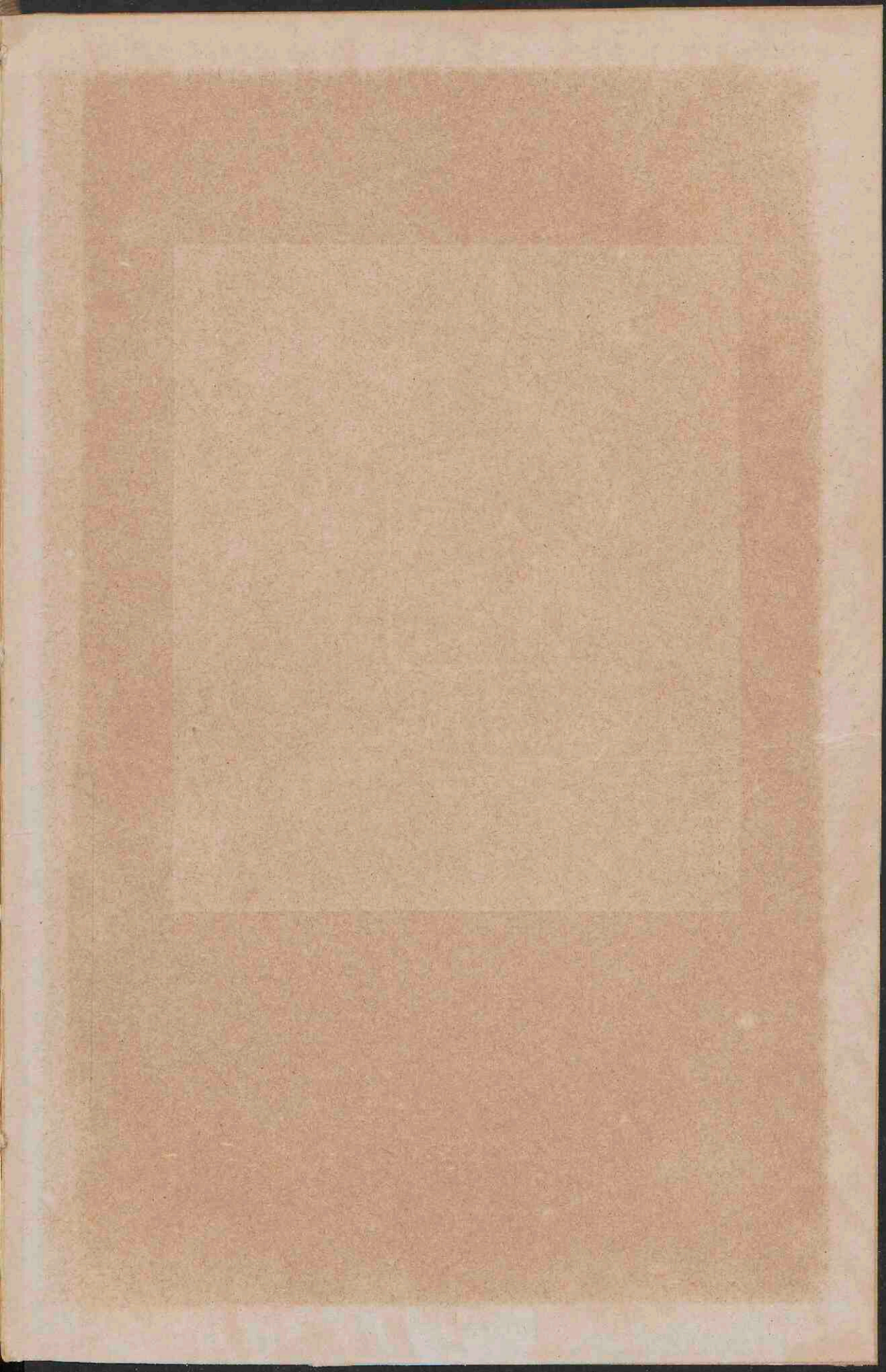
EENE VRAAG

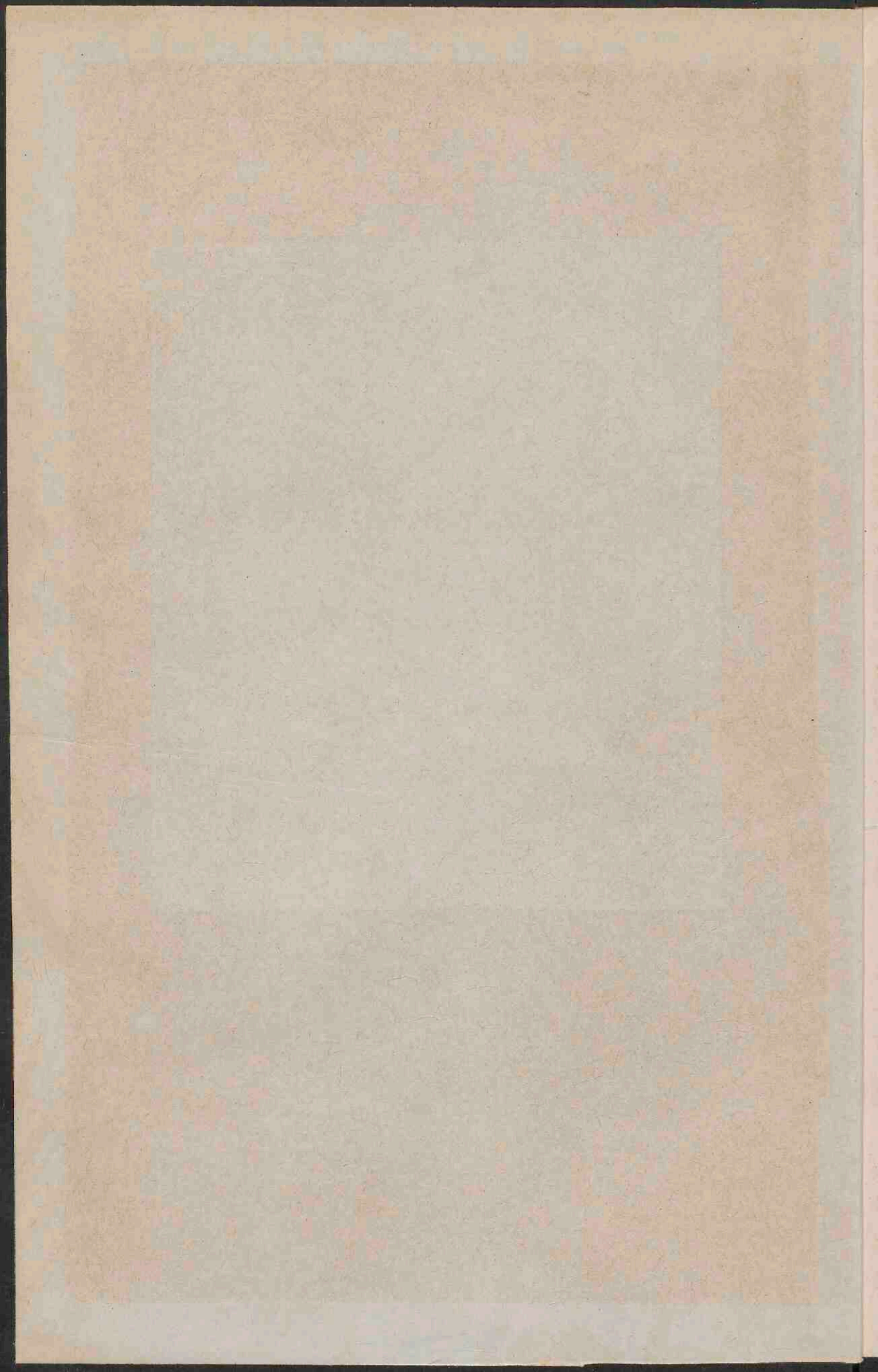
NAAR

AANLEIDING VAN ART. 216 B. W.

recht

EENE VRAAG

NAAR

AANLEIDING VAN ART. 216 B. W.

N° 192

EENE VRAAG NAAR AANLEIDING VAN ART. 216 B. W.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE

RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. N. W. P. RAUWENHOFF,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID,

TE VERDEDIGEN

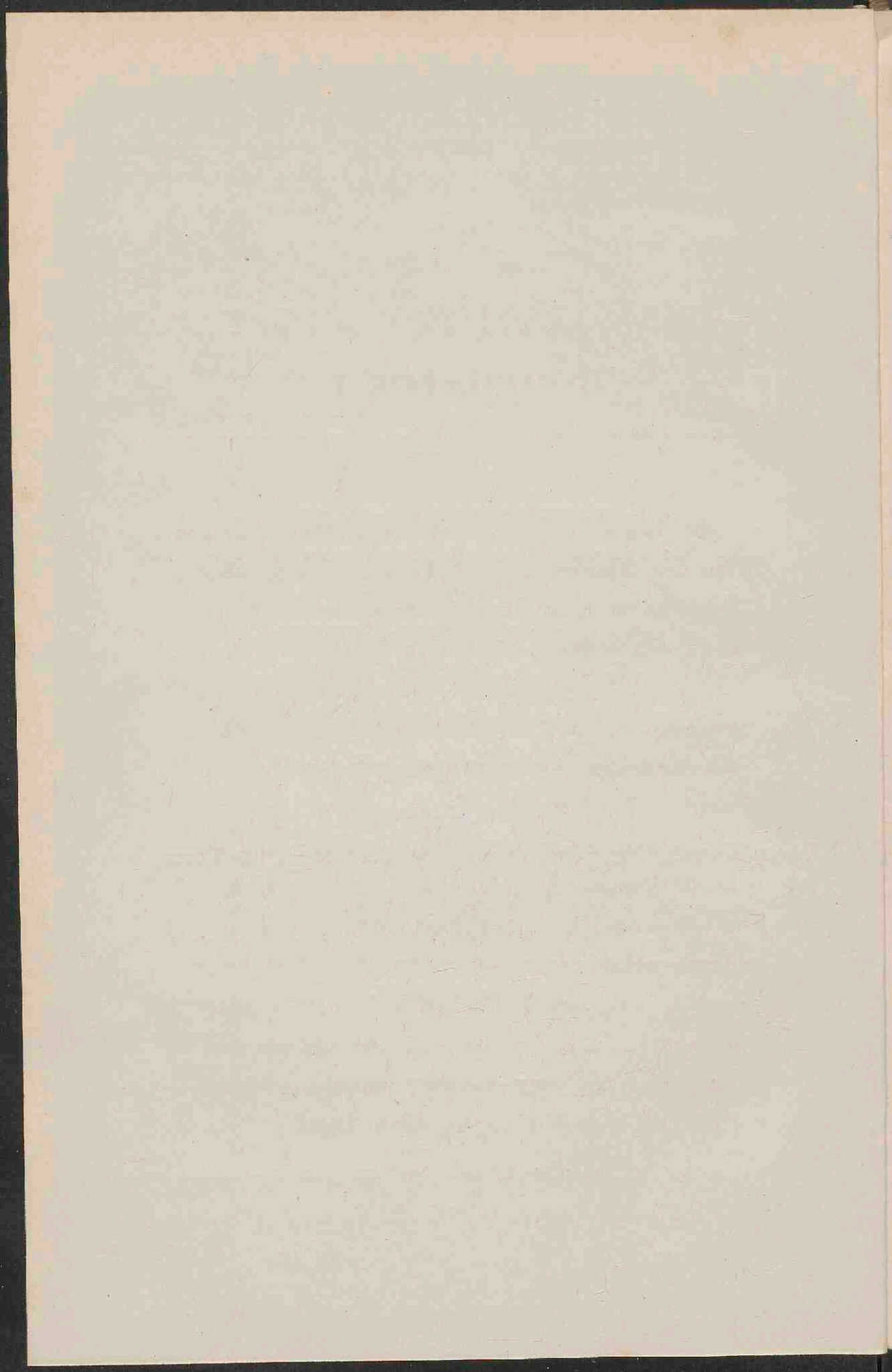
op Woensdag, den 3^{den} December 1884, des namiddags te 3 uren,

DOOR

CONSTANTIJN GUSTAAF ADOLF VAN ASCH VAN WIJCK,

geboren te UTRECHT.

HOOFDSTUK I.

De bakermat van de meeste rechts-instituten van den tegenwoordigen tijd, is te zoeken in het Romeinsche recht. Gedurende eeuwen heeft dat recht zich kunnen ontwikkelen en het heeft door den loop der tijden eene volkomenheid verkregen, waardoor het zoo uitermate geschikt is geworden om te dienen als fundament voor het nieuwere recht.

Een van de weinige rechtsbegrippen, die wij in dat Romeinsche recht echter niet terugvinden, is de huwelijksgemeenschap. Dat begrip was daarin onbekend.

Zijn oorsprong is te zoeken in het Germaansche recht. Bij de behandeling der historie, met betrekking tot onze kwestie, zullen wij bij dat recht een oogenblik dienen stil te staan.

In het Germaansche recht vinden wij, met betrekking tot het huwelijks-goederenrecht, twee verschillende systemen.

In de eerste plaats het systeem van *goederen-vereëning* 1). De man krijgt ten gevolge van het huwelijk het beheer over het geheele vermogen van de vrouw, voor zoover hiervan door wet of beding niets is uitgezonderd. Het vermogen der vrouw moet dienen om mede te dragen tot de lasten van het huwelijk. De man kan naar willekeur beschikken over de roerende goederen, door de vrouw aangebracht, over de onroerende slechts met hare toestemming. Wordt de man door zijne schuldeischers uitgewonnen, dan heeft de vrouw in den regel het recht de goederen, die zij ingebracht heeft, terug te vorderen.

De bevoegdheid der vrouw om zelfstandig over hare goederen te beschikken, bepaalt zich alleen tot de uitgaven van het huishouden, datgene wat de Duitschers noemen Schlüsselgewalt.

1) System der Gütervereëning, v. HOLTZENDORFF, Encycl. der Rechtswissenschaft, 1873 bl. 478.

Het tweede systeem is dat van *goederen-gemeenschap* (Gütergemeinschaft). 1) Hierin wordt nog onderscheid gemaakt tusschen eene formeele (äusere) en eene materieele (innere) goederengemeenschap. De eerste verschilt weinig van de goederenvereeniging; echter hierin, dat de onroerende goederen van de vrouw in geval van nood, dus ook als de goederen van den man voor zijne schulden ontoereikend blijken, aangesproken kunnen worden.

Bij de materieele goederengemeenschap vormen de van beide zijden aangebrachte onroerende goederen een ineengesmolten geheel. Over deze goederen kan slechts beschikt worden met toestemming van beide echtgenooten, onverschillig van welke zijde zij gekomen zijn. Het gesamenlijke vermogen is borg zoowel voor de tijdens het huwelijk aangegane als voor de voorhuwelijksche schulden.

De gemeenschap van goederen was ook enkele malen tot een gedeelte van het wederzijdsche vermogen beperkt. Men onderscheidt hierbij eene

1) v. HOLTZENDORFF t. a. p. 478.

gemeenschap van acquesten 1) en eene *gemeenschap van conquesten*. De eerste omvat alles, wat een der echtgenooten of beide te samen gedurende het huwelijk verwerven, waarbij echter in den regel uitgesloten is, wat een der echtgenooten door toeval of om niet verkrijgt.

De *gemeenschap van conquesten* (ook wel *collaboratie* genoemd) strekt zich daarentegen alleen uit over datgene, wat de echtgenooten door gesamenlijken arbeid hebben verkregen.

Er was nog eene *gemeenschap*, die echter zeer zelden voorkwam en die alleen de roerende goederen gemeen deed zijn, de zoogen. *mobilarge-meinschaft*.

Dat onderscheid tusschen *acquesten* en *conquesten* gaat echter niet altijd op. Zoo vindt men bijv. bij POTHIER dat onderscheid volstrekt niet. Hij toch noemt de *acquêts* in tegenstelling met de *biens propres* in zijn „*Traité des propres.*” 2) „*Les acquêts sont les immeubles, qui ne nous viennent*

1) v. HOLTZENDORFF t. a. p. 478.

2) Deel V. *Traité des propres*. Inleiding. Edition de M. DUPIN AINÉ.

point de la famille, que nous avons acquis nous-mêmes, soit à titre onéreux, comme par l'achat, que nous en avons fait, soit à titre gratuit, comme par la donation ou legs, qu'on nous en aurait fait."

Verder zegt hij in zijn traité de la communauté (chapitre II art II n°. 105). 1) *"En matière de communauté le terme de conquêts est opposé à celui de propres. On entend par conquêts, les héritages qui sont de la communauté; et par propres, ceux qui n'en sont pas."* Volgens POTHIER hebben dus de termen *acquêts* en *conquêts* één en dezelfde beteekenis en wordt dit laatste alleen gebruikt om aan te duiden de *acquêts* van de gemeenschap.

Wanneer wij nu de geschiedenis van deze beperkte gemeenschappen nagaan in het oude Fransche recht, dan vinden wij dat ten opzichte van dat recht Frankrijk verdeeld was in twee deelen, *le pays du droit écrit* en *le pays du droit coutumier*.

In het eerste gold het Romeinsche recht en eene gemeenschap van goederen was daar onbekend, tenzij men haar uitdrukkelijk bedongen had.

1) Deel IV.

In het *pays du droit coutumier* vinden wij op enkele uitzonderingen 1) na, dat door het enkele feit van het huwelijk, een gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten ontstond, wier uitgestrektheid verschilde naar gelang der verschillende plaatsen.

Wij zullen ons bepalen tot de voornaamste, *de Coutume de Paris*. 2) Volgens deze waren gemeen alle roerende goederen, welke de echtgenooten op den dag der huwelijksvoltrekking bezaten of op welke wijze ook later verkregen, en de onroerende goederen gedurende het huwelijk verkregen, behalve bij testament van bloedverwanten in de rechte linie. Alle andere onroerende goederen vielen buiten de gemeenschap en vormden wat men noemde de *biens propres* voor elk der echtgenooten, aan wien zij behoorden.

1) Bijv. in de *Coutume de Rennes* et de *Metz* werd geene gemeenschap van goederen aangenomen. De *coutume de Normandie* ging zelfs zoover, dat zij niet alleen geene wettelijke gemeenschap erkende maar zelfs het aangaan bij contract van eenige gemeenschap verbood.

2) AUBRY en RAU. *Troisième édition*. Tome quatrième § 497, bl. 184.

Wat nu speciaal de kwestie, die ons zal bezig houden betreft, of namentlijk de kosten, die aan de eigen goederen van een der echtgenooten zijn besteed, door dezen aan de gemeenschap moeten vergoed worden, vinden wij het volgende: 1)

de kosten van onderhoud behoefden niet, de kosten tot behoud moesten altijd, die ten nutte ter zaak alleen voor zoo verre het goed in waarde was gestegen, en de kosten tot verfraaiing behoefden niet te worden vergoed. De zaken tot verfraaiing aangebracht, konden door de gemeenschap wor-
teruggenomen.

Wat betreft het Oud-Hollandsche recht zoo gold in Holland en West-Friesland de algeheele gemeenschap van goederen, zooals wij die thans nog kennen, terwijl in Friesland over het algemeen gold eene gemeenschap van winst en verlies.

In het Oud-Hollandsch recht waren echter van de boedelmenging uitgesloten de leengoederen en de goederen, die bij testament verbonden waren. 2)

1) POTHIER. *Traité de la communauté* Partie I chap. I. art. IV. 634—638 (même édition).

2) Leen-goederen ende goederen bij uiterste wille verbonden komen in gheen boedel-menging, dan zoo veel de

Ook had de boedelmenging geen plaats wanneer minderjarigen gehuwd waren zonder toestemming van hen, wier toestemming tot het huwelijk vereischt was. 1)

Een beding, dat bij het aangaan van de gemeenschap van winst en verlies dikwijls voorkwam was, dat de vrouw bij de ontbinding der gemeenschap het recht zoude hebben, of om in de winst en verlies te deelen of om de door haar aangebrachte goederen tot zich te nemen, zonder voor de schulden aansprakelijk te zijn. Vóór de geldigheid van dat beding waren de jurisprudentie en de meeste schrijvers. BYNKERSHOEK echter bestrijdt de geldigheid daarvan op grond dat het eene *societas leonina* zoude daarstellen. 2)

Wat nu de vergoeding betreft aan de gemeen-

vruchten aangaet. DE GROOT, Inl. Holl. Rechtsgel. Boek II, 11^e Deel, n°. 10.

1) Boedelmenging geschied — uitgenomen als een jongman beneden de vijf en twintig ofte een dochter beneden de twintig jaren met iemand trout, zonder de bewilliging van de ouders, vrienden ofte overheid, De GROOT I. H. R. Boek II, 11 § 8.

2) v. BYNKERSHOEK. Quaestiones Juris privatae. Lib. II. cap. I.

schap te betalen, in geval uit de gelden der gemeenschap kosten aan de niet gemeene goederen waren besteed, zoo gold volgens HUGO DE GROOT, dat deze moesten worden vergoed. 1) Uit *Neostadius de pact. ante nuptias observationes* blijkt, dat dit alleen in zooverre juist is, als door die uitgaven de ongemeene goederen in waarde vermeerderd zijn.

Hetzelfde lezen wij in HUBER Hedend. Rechtsgel. I. 11. n°. 12. „De onkosten en verbeteringen aan het goedt van de eene gedaen, moeten aan de ander voor zijn gedeelte worden goedt gedaen.”

Het Wetboek Lod. Nap. bepaalde ten deze:

Art. 186. Verbetering van vaste goederen, door aanwas, aanspoeling, vertimmering en dergelijken, wordt niet onder winst gerekend, maar bevoordeelt alleen dengeen, aan wien de vaste goederen in eigendom toebehooren.

Art. 188. Alle schulden, waarvan de oorzaak niet reeds vóór het huwelijk bestaan heeft, maar die door beiden of een van beide echtgenooten, staande huwelijk, gemaakt zijn, moeten als ver-

1) Boek II, deel 12. § 15.

liezen tot de gemeenschap van winst en verlies gebragt worden, uitgezonderd hetgeen een der echtgenooten door misdaad verbeurt.

Art. 190. Hetgeen de eene echtgenoot, ter kwader trouw, en met blijkbaar opzet om zich boven den ander te verrijken, gedaan heeft, moet in geval als voren, na scheiding van het huwelijk, aan den anderen echtgenoot vergoed worden.

Uit het verband van deze artikelen blijkt ten duidelijkste dat alles, wat aan de eigen goederen van een der echtgenooten voor vertimpering was ten koste gelegd, niet behoefde vergoed te worden, tenzij dit had plaats gehad met het doel om zich ter kwader trouw ten koste van den anderen echtgenoot te verrijken.

De Code kende eene *communauté légale*, bevattende art. 1401, al de roerende goederen en de onroerende goederen gedurende het huwelijk verkregen, met uitsluiting (art. 1402) van die, waarvan het bewezen is, dat zij vóór het huwelijk aan een der echtgenooten toebehoorden of dat zij gedurende het huwelijk bij erfopvolging of gift zijn verkregen.

De Code kende aan de aanstaande echtgenooten het recht toe om te verklaren, zonder meer, of men wilde trouwen onder het *régime de la communauté* of onder het *régime dotal*, en regelde de gevolgen van die beide verklaringen geheel.

Naast het *régime de la communauté légale* erkende de Code een aantal wijzigingen daarvan, en vatte deze te zamen onder den naam van *communauté conventionnelle*. Met onze gemeenschap van winst en verlies komt de *communauté réduite aux acquêts* ¹⁾ het meest overeen.

In het Fransche recht dus kon ieder der echtgenooten, onder iedere gemeenschap, behalve die van de *communauté à titre universel* ²⁾ (deze kon men ook bedingen en komt met onze wettelijke gemeenschap overeen) eigen goederen hebben. Voor dat geval vinden wij in den Code art. 1409 n°. 4 den algemeenen regel. ³⁾ Hieruit blijkt, dat zoodra een der echtgenooten eigen goederen had, alleen de uitgaven, die ten laste van den vrucht-

1) C. C. 1498.

2) C. C. 1526.

3) Zie voorts art. 1437 C. C.

gebruiker kwamen, aan de gemeenschap niet behoefden te worden vergoed. Zoodat alle kosten tot vertimmering, die toch geene kosten „ten laste van den vruchtgebruiker komende,” kunnen genoemd worden, aan de gemeenschap moesten worden vergoed.

In het ontwerp 1820 vinden wij omtrent onze kwestie de volgende bepalingen:

in de laatste alinea van art. 354 was hetzelfde bepaald als in art. 186 Wetb. L. N. en in art. 366 al. 1 was bepaald dat men de kosten van vertimmering moest vergoeden, in zooverre men daardoor was bevoordeeld.

Hiermede meenen wij over de historie van art. 216, wat onze kwestie betreft, genoeg te hebben gezegd en zullen wij in een volgend hoofdstuk overgaan tot een onderzoek naar datgene wat de verschillende schrijvers en de jurisprudentie over de beteekenis van ons artikel hebben aangenomen.

HOOFDSTUK II.

Wanneer wij nagaan, wat al zoo door de verschillende schrijvers en door de jurisprudentie omtrent de beteekenis van art. 216 is aangenomen, vinden wij, wat betreft de schrijvers, de meest uiteenloopende gevoelens.

Die gevoelens zijn door hen op de meest verschillende gronden verdedigd.

Wat betreft de jurisprudentie hebben wij slechts een enkel vonnis kunnen vinden en wel een vonnis, gewezen door de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht, 23 April 1884. 1)

In dit hoofdstuk stellen wij ons voor alleen de gevoelens der verschillende schrijvers weer te geven, zonder onze meening daaromtrent er naast

1) Zie Weekblad v. h. Recht 6 Nov. 1884 N°. 5080.

te stellen, hetgeen wij voornemens zijn in een volgend hoofdstuk te doen.

Wat nu de schrijvers betreft, noemen wij in de eerste plaats Mr. H. NIENHUIS. „Akademische voordrachten over het Nederlandsch Burgerlijk Regt.”

Met het oog op de door ons gestelde vraag of de kosten, door de gemeenschap, ten voordeele van het aan een van beide echtgenooten toebehoorend onroerend goed gemaakt, bij de ontbinding van de gemeenschap, aan haar moeten worden vergoed, redeneert Prof. NIENHUIS als volgt: 1)

„ten aanzien van *aanwas*, *aanspoeling* of dergelijke, is dit een natuurlijk gevolg van hetgeen in art. 643 en vlg. omtrent het regt van natrekking is vastgesteld; de eigendom der zaak trekt na zich al hetgeen zich met die zaak vereenigt. Zoo bevoordeelt ook verbetering door vertimmering alleen den eigenaar van het vertimmerde.”

Volgens het oud-Vaderlandsche recht en het Fransche recht, gaat genoemde schrijver voort, moesten de daardoor veroorzaakte kosten, wanneer die niet uit de goederen van den echtgenoot,

1) Blz. 430 en vlg.

eigenaar van het vertimmerde goed, maar uit de gemeenschap — gelijk veelal geschiedt — voldaan waren, door den echtgenoot, die alleen door de vertimmering bevoordeeld wordt, aan den anderen, die daaruit geen voordeel trekt, vergoed worden. 1)

Deze bepaling was volgens Prof. NIENHUIS billijk. Zij was een uitvloeisel van de bekende rechtsregel „*nemo cum damno alterius locupletior fieri debet.*” Daar nu onze wetgever geene uitdrukkelijke bepaling hieromtrent heeft, besluit hij dat de wetgever van het oud-Vaderlandsche en het Fransche recht niet heeft willen afwijken. Hij vindt verder een argument in art. 218 B. W. „Alle schulden, de echtgenooten te samen betreffende en staande huwelijk gemaakt, moeten als verlies tot deze gemeenschap gebracht worden.” Niet dus *alle schulden* maar alleen de schulden *de echtgenooten te samen betreffende*. De kosten nu van vertimmering van onroerende goederen, die aan een der echtgenooten toebehooren, zijn schulden, welke niet de echtgenooten te samen betreffen,

1) Zie Hoofdstuk I.

maar alleen den echtgenoot, aan wien dat onroerend goed toebehoort.

Derhalve behooren die kosten niet tot het verlies dezer gemeenschap, maar zijn die alleen ten laste van den echtgenoot, wiens goed door die vertimmering verbeterd is, en moeten zij, uit de gemeenschap betaald zijnde, aan den anderen echtgenoot voor zijn aandeel in de gemeenschap vergoed worden."

Bijna van hetzelfde gevoelen is Mr. N. F. VAN NOOTEN, in zijn akademisch proefschrift "De gemeenschap van vruchten en inkomsten" verdedigd te Utrecht 4 Oct. 1873.

Deze wil echter een onderscheid zien gemaakt tusschen de gewone kosten tot onderhoud en de andere. Hij redeneert als volgt: 1)

"Art. 643 B. W. bepaalt: al hetgeen met eene zaak vereenigd is, of met dezelve één lichaam uitmaakt, behoort aan den eigenaar. Volgens ons artikel wordt nu de verbetering door aanwas, aanspoeling, vertimmering of op eenige andere wijze ontstaan, niet als winst bij de gemeenschap

1) Blz. 41.

van winst en verlies aangemerkt, en dus voorzeker ook niet bij die van vruchten en inkomsten, maar bevoordeelen zij alleen dien echtgenoot, aan wien zij toebehooren.

„Ten opzichte van aanwas en aanspoeling is dit duidelijk; het woord „*vertimmering*” geeft echter aanleiding tot verschil van meening en vordert eenige nadere opheldering.

„Volgens ons oud-Vaderlandsch 1) en het Fransche recht 2) moesten de kosten, die aan het goed van den eenen of anderen echtgenoot besteed waren, wanneer die uit de gemeenschappelijke gelden betaald waren, door den eigenaar dier goederen aan de gemeenschap vergoed worden. Deze bepaling kwam met de billijkheid overeen, daar niemand zich ten nadeele van een ander mag verrijken.

„Ons wetboek zwijgt hiervan en daarom nemen Mr. DIEPHUIS en Mr. OPZOOMER aan, dat onze Wetgever van het oud-Vaderlandsch recht is afgeweken.

1) HUBER. Hedendaagsche Rechtsgeleertheid I. n°. 12.
DE GROOT. Inleiding II, 12 § 14.

2) Code Civil art. 1437.

„Ik ben van een ander gevoelen. Mijs inziens moeten wij hier onderscheiden tusschen gewone en grove reparatiën, naar de analogie van artikel 840 en 841 B. W. De gewone reparatiën, die tot onderhoud strekken, worden niet als winst aangemerkt; al zijn zij uit de gemeenschap betaald, toch zal de echtgenoot, wiens goed zij niet betreffen, of diens erfgenaam, bij de ontbinding der gemeenschap, de helft der vermeerderde waarde van dat goed niet verkrijgen. De vertimmering op deze wijze gemaakt, bevoordeelt dus alleen den eigenaar. Immers, was zij niet gedurende de gemeenschap gemaakt, dan zouden de kosten, die thans voor de rekening der gemeenschap komen, indien zij na de ontbinding moest plaats hebben, ten zijnen laste komen, en daarin ligt voor hem natuurlijk een voordeel. De kosten komen voor rekening der gemeenschap, omdat uitgaven, gedaan voor een goed, waarvan de vruchten ten hare bate strekken, inderdaad schulden zijn, die de echtgenooten te samen betreffen.

„Zij zijn dus volgens art. 218 B. W. verlies bij de gemeenschap van winst en verlies, en hetzelfde geldt bij die van vruchten en inkomsten.

„De kosten van vertimmering, in den zin van grove reparatiën, vallen geenszins onder art. 218 B. W., want de daarvoor gemaakte schulden zijn geene schulden, welke de echtgenooten te samen betreffen; zij komen alleen ten laste van dien echtgenoot, wiens onroerend goed die reparatie ondergaat. Die kosten vallen dus niet in de gemeenschap van winst en verlies, en nog minder in die van vruchten en inkomsten, en moeten, uit de gemeenschap betaald zijnde, aan den anderen echtgenoot voor zijn aandeel worden vergoed.

„Mr. C. W. OPZOOMER acht het beroep van Mr. NIENHUIS op art. 218 van geen waarde; ook naar mijn gevoelen, bewijst dit niets, omdat hij het woord „*vertimmering*” te algemeen opvat. Alleen toch ten opzichte der grove reparatiën gaat zijne redeneering op.

„Door de bepaling van art. 218 is onze wetgever verre afgeweken van het wetboek Lodewijk Napoleon, waar bij de gemeenschap van winst en verlies tot verlies gebracht werden, in art. 188, *alle* schulden, staande huwelijk gemaakt, uitgezonderd die, welke een der echtgenooten door misdrijf verbeurt. Volgens dat wetboek dus, komen alle

kosten, aan het onroerend goed van een der echtgenooten besteed, tot de lasten dier gemeenschap en werden niet bij ontbinding vergoed. Eéne uitzondering was echter gemaakt: namelijk wanneer de eene echtgenoot iets gedaan had ter kwader trouw en met blijkbaar opzet om zich te verrijken, moest hij dat aan den anderen na scheiding van het huwelijk vergoeden.

„Aangezien nu onze wetgever noch art. 188 noch art. 190 van het wetboek Lodewijk Napoleon heeft overgenomen, maar daarvan in art. 218 B. W., is afgeweken, kan men veilig aannemen, dat hij tot de beginselen van ons oud-Vaderlandsch en van het Fransche recht is teruggekeerd, al hield hij het dan ook voor onnoodig te dien opzichte eene uitdrukkelijke bepaling op te nemen, zooals die in het veel uitgebreidere ontwerp van 1820 in art. 344 voorkwam, volgens hetwelk ieder der echtgenooten aan den anderen moest vergoeden alles, waardoor hij ten koste van hem of van de gemeenschap bevoordeeld was.”

Tot zoo ver het gevoelen van den heer VAN NOOTEN.

Een dergelijk systeem vinden wij bij Prof. VAN HALL, behalve dat deze een onderscheid

wil gemaakt hebben tusschen de kosten van het goed des mans en die van het goed der vrouw besteed.

Hij zegt in zijne „Handleiding tot de beoefening van het Burgerlijk regt in Nederland” blz. 258 dat hij bezwaar vindt in het behoud der vroegere rechtsbeginselen, nu de tegenwoordige wet er over zwijgt. Hij wil een onderscheid maken tusschen de kosten aan het goed der vrouw en die aan het goed des mans gemaakt.

Dat onderscheid wordt echter door den wetgever nergens gemaakt. Uit het oogpunt van billijkheid ware het misschien wenschelijk geweest zulk een onderscheid te maken, omdat de man zich nu gemakkelijk ten koste van de vrouw kan verrijken, door voor het geld der gemeenschap, waarvan toch de helft der vrouw toebehoort, zijne onroerende goederen te verbeteren. Men kan echter niet volgens het positieve recht uit het oogpunt van billijkheid iets aannemen, dat hoe genaamd geen grond vindt in de bepalingen der wet.

Tot nu toe zagen wij het gevoel van hen, die van meening zijn, dat de kosten aan de eigen

goederen van een der echtgenooten besteed, aan de gemeenschap moeten worden vergoed; laten wij nu eens het gevoelen nagaan van die schrijvers die met hen van meening verschillen.

Een sterk tegenstander vinden zij in Prof. DIEPHUIS. Hij toch zegt 1): „volgens het oud-Nederlandsch recht en den Code Civil art. 1437 moesten de ten behoeve van het aan een der echtgenooten toebehoorend goed aangewende kosten, voor zoo verre het daardoor verbeterd was, door dezen vergoed worden.

Daar nu onze wet geene dergelijke bepaling heeft overgenomen, maar integendeel uitdrukkelijk heeft bepaald, dat de bedoelde verbetering buiten het begrip van winst valt en alleen den eigenaar van het goed bevoordeelt, kan men dit niet voor ons recht aannemen.

Volgens Prof. DIEPHUIS kan men geene stelling wettigen, die geen grond vindt in de bepalingen der wet, al blijkt niet van elders, dat onze wetgever van het vroegere recht heeft willen afwijken.

1) DIEPHUIS. Het Nederlandsch Burgerlijk regt. Deel IV. blz. 342. N. E.

Verder ziet hij er bezwaar in, de bekende rechtsregel „*nemo cum damno alterius locupletior fieri debet,*” overal toe te passen, al spreekt de wet er niet van.

Prof. OPZOOMER zegt in zijn Burgerlijk Wetboek, Deel I. blz. 246 van onze kwestie zeer weinig. Hij zegt in een noot:

„als de kosten van verbetering uit de gemeenschap voldaan zijn, is de bevoordeelde echtgenoot dan tot vergoeding gehouden? NIENHUIS I. 430 vlg. antwoordt bevestigend, maar zijn beroep op art. 218 heeft geen waarde. De onderscheiding, door VAN HALL I. 208 gemaakt, zou voortreffelijk zijn, als zij maar grond had in de wet. Nu die wet zwijgt en de billijke bepaling van art. 190 Wetb. van Koning LODEWIJK of van art. 366 1°. ontwerp van 1820 niet heeft overgenomen, is een ontkennend antwoord op onze vraag niet te vermijden.”

Nemen wij nu nog over wat onze kwestie is gezegd in twee dissertaties, beiden te Leiden uitgekomen en handelende over *de gemeenschap van winst en verlies*.

In de eerste dissertatie van den heer VORSTMAN,

verdedigd te Leiden 14 Junij 1858, lezen wij het volgende: 1)

„De vruchten en opbrengsten der onroerende goederen van de echtgenooten worden slechts gemeenschappelijk bezeten, vandaar dat de rijzing der waarde van die bezittingen alleen ten voordeele van den eigenaar dier goederen komt. Zoo ook bevoordeelt alle verbetering daarvan, door aanwas, aanspoeling, vertimmering of op eenige andere wijze veroorzaakt, slechts den eigenaar. Art. 186 Wetb. Nap. v. Holl. had dezelfde strekking, en is met eenige verandering in de redactie door onzen wetgever geheel overgenomen. De vertimmering, waarvan gesproken is, geschiedt in het algemeen op gemeene kosten, daar de interesten der kapitalen van beide echtgenooten gemeenschappelijk worden genoten, en eene vertimmering op kosten van den eigenaar van het goed dus bijna niet denkbaar is, tenzij hij die bekostigt door zijn kapitaal aan te spreken, waardoor dan toch nog de gemeenschap in die lasten eenigzins zou deelen, omdat er nu minder vruch-

1) Blz. 56.

ten van het aangesproken kapitaal in den gemee-
nen boedel kunnen komen. Het Oud-Hollandsche
recht gaf den echtgenoot of diens erfgenaam de
bevoegdheid vergoeding te vorderen na scheiding
van het huwelijk.

„De bepaling van art. 216 B. W. rust op het-
zelfde beginsel als artikel 826 B. W., volgens
welk de vruchtgebruiker niet bevoegd is, bij het
eindigen van zijn recht, schadeloosstelling te vor-
deren wegens verbeteringen, die hij aan het goed,
in vruchtgebruik door hem genoten, mocht be-
weren gemaakt te hebben. In het eene geval
wordt de echtgenoot, die tot de kosten van ver-
betering bijgedragen heeft, door dat die uit de
winsten zijn voldaan, en in het andere de vruchtge-
bruiker geacht zijne vergoeding gevonden te heb-
ben door de verbetering van het goed. De laatste
woorden van art. 216 „maar bevoordeelt alleen
den eigenaar dier onroerende goederen”, drukken
duidelijk uit, dat hier alle regt om schadeloos-
stelling te vorderen ondenkbaar is, daar toch de
echtgenoot in geenen deele bevoordeeld genoemd
zou kunnen worden, als deze bij de ontbinding
der gemeenschap vergoeding moest geven.

„Het woord *vertimmering* moet men evenwel niet in al te ruimen zin opvatten, daar geheele vernieuwing wel degelijk bekostigd moet worden door den echtgenoot, die eigenaar van het goed is.”

De laatste der door ons bedoelde dissertatie is die van den heer J. J. A. DUYNSTEE verdedigd te Leiden 16 Jan. 1883.

Over ons artikel 216 zegt hij het volgende: 1)

„Deze bepaling ten opzichte van aanwas en aanspoeling mag eene toepassing genoemd worden van art. 651 B. W., volgens hetwelk aanspoelingen, *jure accressionis* alleen ten voordeele van den eigenaar komen, aan wiens goed eene aanspoeling plaats heeft. Men begreep dat reeds in het vroegere recht, teste A. A. Wesel. De quaest. inter Conj. Comm. 125. „*Quod alluvione accedit praedio mariti non communicatur uxori, sed eius fit cuius fundus est, cum reus sequatur.*”

Te dien aanzien is onder de schrijvers voor zoover ons bekend, geen verschil van gevoelen, wel daarentegen waar het de quaestie der *vertimmering* geldt.

1) Blz. 19.

„In het Oud-Hollandsch, zoowel als in het Fransche Recht, moest de echtgenoot, wiens goed eenige reparatiën had ondergaan, de kosten daarvoor zelf en alleen dragen en was hij verplicht om, indien hij ter bestrijding dier kosten geld uit de kas der gemeenschap genomen had, aan haar de som te restitueeren.

„Vrij algemeen wordt aangenomen dat, aangezien in onze wetgeving eene dergelijke bepaling niet is opgenomen, de kosten der vertimmering alleen en uitsluitend de gemeenschap drukken, niet den persoon, wiens goederen die vertimmering ondergaan. Een uitnemend rechtgeleerde evenwel, Prof. NIENHUIS, is van meening, dat de kosten voor vertimmering niet kunnen beschouwd worden als eene schuld, de echtgenooten te samen betreffende en dat mitsdien zij, volgens art. 218, lid 1, niet door de gemeenschap, maar alleen door den eigenaar, aan wiens goed vertimmerd is, moeten worden voldaan. 't Komt ons voor, het zij met bescheidenheid gezegd, dat op die leer nog al het een en ander valt aan te merken.

„Immers art. 218 B. W. waarover later meer,

ziet niet op uitgaven, maar op schulden, zoodat het betoog van Prof. NIENHUIS alleen in aanmerking zou kunnen komen, indien na de ontbinding der gemeenschap, die vertimpering nog betaald moest worden. 't Is waar, die vertimpering is geene schuld, de echtgenooten te samen betreffende en behoorde door den echtgenoot, wiens goed die reparatiën ondergaan heeft, alleen betaald te worden; maar nu men schijnt te mogen aannemen, dat onze wetgever juist op dezen regel in art. 216 B. W. vertimpering uitzondert, komt ons het gevoelen van den hoogleeraar NIENHUIS onjuist voor.

„In een proefschrift van de hand van den heer Mr. N. F. VAN NOOTEN, in 1873 te Utrecht verdedigd, en getiteld: „De gemeenschap van vruchten en inkomsten” is uiteengezet, dat de gemeenschap alleen zoude drukken de gewone kleine reparatiën zooals ook ten aanzien van het vruchtgebruik is bepaald in art. 840 B. W. De bepaling evenwel van art. 216 B. W. is algemeen en onderscheidt geenszins tusschen gewone en grove reparatiën, zoodat hier eene analogische toepassing van eene bij het vruchtgebruik geldende

bepaling niet schijnt te mogen worden aangenomen. Immers had de wetgever eene dergelijke onderscheiding gewild, hij zoude ze voorzeker ook hier wel uitdrukkelijk hebben genoemd, vooral nu een dergelijke verwijzing naar den tekst van vruchtgebruik in art. 354 ontw. 1820 voorkwam."

Voorts achten wij het niet overbodig uit deze dissertatie nog over te nemen, wat schrijver daarvan zegt omtrent het art. 218 B. W. hetwelk met ons art. in zulk een nauw verband staat.

Daarover lezen wij het volgende: 1)

"Voorts brengt art. 218 B. W. ook in het gemeenschappelijk verlies alle *schulden*, de echtgenooten te *samen* betreffende en staande huwelijk gemaakt. Dit art. ziet, zooals Prof. DIEPHUIS opmerkt, op hetgeen nog betaald moet worden bij de ontbinding der gemeenschap. Hij merkt zeer terecht op, dat zoo zij vroeger betaald zijn, ze geene *schulden* maar *witgaven* zijn. Die schulden moeten de echtgenooten te samen betreffen; van daar dat alle schulden voor opvoeding en onder-

1) Blz. 36.

houd van kinderen, tot instandhouding van het huishouden, daaronder begrepen zijn.

„Eene borgtocht of schenking, indien zij na de ontbinding der gemeenschap, moest voldaan worden, zal dus niet onder de gemeene verliezen vallen; het is geene schuld, die de echtgenooten te samen betreft. Iets anders is het als borgtocht en schenking voldaan is, toen de gemeenschap nog bestond; dan zal zulks onder het gemeen verlies vallen en art. 212 B. W. worden toegepast.

„Hetzelfde zouden wij niet durven beweren, indien de bepalingen van ons B. W. omtrent hetgeen als verlies behoort te worden beschouwd, gelijkkluidend waren met die van het ontwerp 1820, daar het ons voorkomt, dat, naar de definitie in dat ontwerp van verlies gegeven, hetzij voldaan, toen de gemeenschap nog aanwezig was, hetzij te voldoen, nadat zij ophield te bestaan, als gemeen verlies, beide echtgenooten treffende, moest worden aangemerkt. Immers art. 355 lid 2 van dat ontwerp noemt als schade dezer gemeenschap, „wettige schulden, welke door een der echtgenooten staande huwelijk zijn gemaakt.” Juist het sijn onderscheid, wat volgens ons B. W. in deze

als de *cardo quaestionis* mag genoemd worden, het verschil tusschen *witgaven* en *schulden*, kent genoemd ontwerp niet.

„Wat een der echtgenooten door misdrijf verbeurt, valt niet onder het gemeenschappelijk verlies, bepaalt art. 218 lid 2 B. W., geheel en al in overeenstemming met de leer in ons strafwetboek aangenomen, dat de delinquent alleen gestraft wordt, dat de straf persoonlijk is. Reeds DE GROOT. Inleid. I. V. § 22 schreef: Doch wanneer alle des mans goederen door eenige misdaet werden verbeurt, blijven des vrous goederen daer in onbeklemt.”

Tot zoover de heer DUYNSTEE.

Zooals wij reeds zagen, geeft de Jurisprudentie omtrent onze quaestie slechts een vonnis. Wij achten het niet overbodig een enkel stuk uit dit vonnis over te nemen.

„Overwegende omtrent de posten, sub. 5 tot en met 23 ter dagvaarding genoemd, dat deze volgens eischer allen betreffen den herbouw en de vergrooting van het onroerend goed, hierboven omschreven, en buiten de gemeenschap gebleven; overwegende dat volgens de bepaling van art. 216 van het Burgerlijk Wetboek verbetering van

onroerende goederen, door vertimpering ontstaan, niet als winst wordt beschouwd, maar alleen den eigenaar dier onroerende goederen bevoordeelt;

overwegende, dat volgens ons Oud-Vaderlandsch recht (DE GROOT, Inleiding II, 12° D. § 15) en het Fransche recht (Code Civil art. 1437) de kosten, aan het goed van een der echtgenooten besteed en uit de gemeenschap betaald, door den eigenaar dier goederen, aan de gemeenschap moesten worden vergoed;

overwegende dat de billijkheid van dit rechtsbeginsel met het oog op de genoemde bepaling van art. 216 van het Burgerlijk Wetboek aan geen bedenking onderhevig is en dat daarom, nu het Burgerlijk Wetboek geene bepaling bevat, met dat beginsel in strijd, terwijl ook uit de gevoerde beraadslagingen van den wil des wetgevers om daarvan af te wijken, niet blijkt, moet worden aangenomen, dat bedoelde rechtsregel ook onder vigeur van ons hedendaagsch burgerlijk recht geldend is;

overwegende dat dan ook volgens bepaling van het artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek slechts die schulden, staande huwelijk gemaakt, die de

echtgenooten te samen betreffen, als verlies kunnen worden aangemerkt;

overwegende, dat hier tegen niet kan afdoen, de bewering dat artikel 218 spreekt van schulden, en dat schulden, die betaald zijn, geen schulden meer zijn, maar uitgaven door de wet in artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek onder verlies gerangschikt, omdat het, ware die bewering juist, van het tijdstip der betaling zoude afhangen, of de onkosten, aangewend in het uitsluitend belang van een der echtgenooten en waardoor diens onroerend goed is verbeterd en in waarde toegenomen, al dan niet aan de gemeenschap behooren te worden vergoed;

overwegende, dat mitsdien *de kosten van vertimmering* en herbouw aan het onroerend goed der erflaatster besteed, voor zoover, die niet onder de kosten van onderhoud mochten kunnen worden gerangschikt, door hare nalatenschap *aan de gemeenschap moeten worden vergoed.*”

Zie hier hetgeen omtrent onze kwestie de schrijvers en de jurisprudentie geven. Ons oordeel bewaren wij tot het volgende hoofdstuk.

HOOFDSTUK III.

Alvorens wij nu overgaan tot het uiteenzetten der kwestie, die ons bezig houdt, achten wij het beter eene zaak uit het debat te verwijderen, die tot veel verschil van meening heeft aanleiding gegeven en die op de hoofdkwestie van geen invloed is. Ik bedoel de vraag wat zal men rechteus moeten aannemen niet bij *vertimmering* maar bij *betimmering* van den grond, aan een der beide echtgenooten toebehoorende, met gelden der gemeenschap. Het komt mij niet onwaarschijnlijk voor, dat de wetgever het begrip van *betimmering* ook in ons artikel 216 heeft willen leggen, daar hij toch zegt „*verbetering door vertimmering of op eenige andere wijze ontstaan*”. Onder dat „*eenige andere wijze*” zoude men dan ook *betimmering*

hebben te verstaan. Dat de wetgever dat heeft kunnen bedoelen blijkt trouwens nog uit art. 1211 B. W. „De hypotheken strekken zich uit tot alle de latere verbeteringen van het bezwaarde goed, ook tot hetgeen, door aanwas of opbouw, met hetzelfde vereenigd is.” Het zetten van een huis op een stuk grond (betimmering) wordt ook hier verbetering van den grond genoemd.

Wel kan men hiertegen aanvoeren dat het bouwen op den grond van een ander elders in de wet is geregeld, 1) en dat de gemeenschap die met geld, haar toebehoorende, gebouwd heeft op den grond van een harer leden, geacht kan worden gebouwd te hebben op eens anders grond, dat dus de wetgever de betimmering niet onder ons artikel heeft willen brengen. Daar er echter evenveel voor als tegen te zeggen is, vinden wij het beter deze kwestie in het midden te laten en ons alleen te bepalen tot de vraag of *de kosten van vertimmering, aan de eigen goederen van een*

1) Art. 657—659 B. W.

der echtgenooten besteed, aan de gemeenschap moeten worden vergoed.

Bij het uitleggen eener wet d. i. het tot bewustzijn brengen van den inhoud eens rechtsregels, kan men verschillende methoden volgen. De eerste is de *grammatikale* uitlegging. Het is het nagaan van de woordelijke beteekenis, die de wetgever in een wet heeft neergeschreven. Deze komt in de eerste plaats en heeft de meeste presumptie voor zich de juiste te zijn. De wetgever wordt verondersteld de taal, waarin hij schrijft, te begrijpen.

Een tweede methode is de *logische* uitlegging. Dit is, nagaan wat heeft de wetgever willen uitdrukken (als bijv. tweeërlei zin grammatikaal mogelijk is.) Men moet hierbij letten op den inhoud van andere bepalingswetten van denzelfden wetgever, het doel der wetsbepaling, de *occasio legis* (feit dat aanleiding geeft tot de wetsbepaling), op de over de wet gewisselde stukken, op de beraadslagingen. De logische uitlegging moet ook gebruikt worden, wanneer het ten duidelijkste blijkt, dat de wetgever iets niet heeft kunnen bedoelen, dat hij zich ver-

keerd heeft uitgedrukt. Men moet dan de werkelijke bedoeling des wetgevers opsporen en wanneer dan de logische tot een ander resultaat leidt als de grammatikale uitlegging, zich aan de eerste houden, de bedoeling boven de letter der wet stellen.

De woorden der wet kunnen òf kwantitatief òf kwalitatief onjuist zijn, dan moet worden toegepast de *beperkende*, de *uitbreidende* of de *veranderende* uitlegging. Bij voorbeeld art. 4 n°. 4 W. v. K. zegt, dat alles wat aannemingen betreft, daden van koophandel zijn; wij moeten dit volgens de blijkbare bedoeling des wetgevers *beperken* tot „de aanneming van *schepen*.”

Ofschoon art. 670 B. W. alleen van artt. 668 en 669 B. W. spreekt, moeten wij het *uitbreiden* op art. 667. Er moest staan de drie voorgaande artt. De reden is dat in het wetboek 1830 ons tegenwoordig art. 669 niet voorkwam, dit werd later ingelascht en bij art. 670 B. W. liette men daar niet op.

Voorbeeld van *kwalitatieve* onjuistheid van de woorden der wet. In art. 1460 al. 3 staat „schuldenaar”, het moet zijn *schuldeischer*.

In ons B. W. moeten wij dikwijls verbeteren

op grond dat de bedoeling van den wetgever blijkbaar eene andere was. Onze wet is veelal eene vertaling van den Code, en het blijkt soms dat onze wetgever het Fransch niet verstond. Bijv. art. 1274 B. W. „De schuldenaar wordt in gebreke gesteld, hetzij door een bevel of andere soortgelijke akte, hetzij uit kracht der verbindtenis zelve, wanneer deze *medebrengt* enz., is eene onjuiste vertaling van „la convention, lorsqu'elle porte.” (art. 1139 C. C.) Het moest zijn, „als de overeenkomst inhoudt.”

Een derde methode van wetsuitlegging is de *historische*. Deze zoekt de beteekenis van een onduidelijk wetsartikel op te sporen, door na te gaan hoe dat artikel zich uit vroegere bepalingen heeft ontwikkeld.

Met moet echter met het toepassen dezer methode zeer voorzichtig zijn. De tegenwoordige bepaling heeft zich niet altijd uit de vroegere ontwikkeld. De laatste kan dan moeielijk tot interpretatie der eerste dienen.

Laat ons dat door een voorbeeld duidelijk maken. Het komt nog al eens voor dat onze wetgever de Code civil gevolgd heeft, die gelijk

bekend is zijn bepalingen voor een groot deel uit de werken van POTHIER getrokken heeft. Nu doet het geval zich voor dat POTHIER het Romeinsche of oud-Fransche recht in een bepaald geval niet heeft begrepen. Door hetgeen POTHIER er heeft bijgeschreven is het voor ons echter duidelijk wat hij er onder verstaan heeft. Nu kan men niet eene bepaling, door ons indirect uit POTHIER overgenomen, historisch gaan interpreteeren uit het Romeinsche of oud-Fransche recht. Want zij is afkomstig niet uit het Romeinsche of oud-Fransche recht zelf, maar uit het Romeinsche of oud-Fransche recht, zoo als POTHIER dat begreep.

Eene laatste methode van wetsuitlegging is de *analogische*.

Deze is niet eigenlijk eene explicatie der wet, maar eerder eene aanvulling daarvan. Wanneer de wet onvolledig is, en in een bepaald geval geene bepaalde beslissing geeft, maar alleen eene voor soortgelijke gevallen, dan moet men naar *analogie* beslissen. Men moet op gevallen, door den wetgever niet voorzien, toepassen die bepalingen, welke hij voor soortgelijke heeft gegeven.

Hier geldt de rechtsregel „ubi eadem est legis ratio, ibi eadem est legis dispositio.”

Zoo zal men bijv. het beginsel van art. 878 B. W., dat als men niet weet, wie van twee personen het eerst gestorven is, men ze voor gelijktijdig gestorven houdt, niet alleen moeten toepassen. in het in dat artikel genoemde geval, dat zij door eenzelfde ongeval of op denzelfden dag zijn overleden, maar ook wanneer dit niet het geval was.

Deze methode is altijd zeer onzeker en mag men daarom alleen dan gebruiken wanneer geene andere mogelijk is. Volgens haar toch spoort men den wil des wetgevers niet op, het is alleen slechts eene gissing naar hetgeen de wetgever zoude bepaald hebben, als hij aan het voorkomend geval gedacht had. De bezwaren tegen deze wijze van uitlegging zijn hoofdzakelijk gelegen in de moeilijkheid om te weten met welk rechtsinstituut een ander, waaraan eene zekere bepaling ontbreekt overeenkomt. Zichier een voorbeeld.

Er zijn sommigen geweest, die ons artikel wilden hebben aangevuld bij analogie uit de wetsbepalingen omtrent vruchtgebruik. Zoude men

echter niet veel meer moeten aanvullen uit de bepalingen voorkomende bij maatschap, wanneer door een der leden een onroerend goed in de gemeenschap is gebracht alleen om het genot daarvan te hebben?

Wij hebben nu in het kort de verschillende wijze van wetsuitlegging nagegaan. Wij hebben gezien in welke gevallen de eene, in welke de andere noodig is. Laten wij nu die vier verschillende methoden van uitlegging op ons artikel toepassen; en wij meenen dan te kunnen aantoonen dat wij door alle tot hetzelfde resultaat komen, namentlijk, dat de kosten van vertimmering der goederen, aan een der echtgenooten toebehoorende, door dezen niet aan de gemeenschap behoeven vergoed te worden.

Passen wij in de eerste plaats de *grammatikale* uitlegging op ons art. toe.

Art. 216 luidt: Verbetering van onroerende goederen, door aanwas, aanspoeling, vertimmering of op eenige andere wijze ontstaan, wordt mede niet als winst beschouwd, maar bevoordeelt alleen den eigenaar dier onroerende goederen. Men spreekt hier natuurlijk alleen van winst komende ten voordeele van de gemeenschap, want

aan het feit dat het werkelijk winst is voor den eigenaar van het onroerend goed, kan door geene wetsbepaling iets worden veranderd. Ten overvloede wordt dit nog gezegd in de volgende zinsnede „maar bevoordeelt alleen den eigenaar van het onroerend goed.” De verbeteringen aan het goed aangebracht door vertimmering enz. komt dus *alleen* ten voordeele van den eigenaar van het goed. De gemeenschap geniet er dus niets van. De daarvoor besteedde kosten behoeven dus ook niet aan de gemeenschap te worden vergoed, want anders genoot zij er wel van, dan werd ook zij door de verbetering bevoordeeld, en ons art. zegt juist dat dit niet geschiedt. De woorden van ons artikel zeggen dit alles duidelijk.

Twee aanmerkingen zijn tegen ons gevoelen mogelijk. Ten eerste, het woord „*verbetering*” sluit niet noodzakelijk in zich het aanbrenge van nieuwe waarde aan het goed, maar kan evenzeer beteekenen de meerdere waarde, die het goed verkrijgt door de vertimmering, na aftrek van de daaraan gelegde kosten; bijv. een huis op een goeden stand gelegen, heeft als oud huis slechts eene waarde van 2000 gulden. Het huis wordt

vertimmerd voor eene som van 4000 gulden. Door die vertimmering nu stijgt de waarde van het huis tot 10000 gulden; nu zijn die 4000 gulden de verbetering aan het goed ontstaan door de vertimmering.

Een tweede argument tegen ons kan geput worden uit het woord „ontstaan”. Men zegt: het woord „ontstaan” wijst op een van zelf opkomend voordeel, niet op een aan de zaak aangebracht voordeel. De beteekenis van ons artikel is dus alle waardevermeerdering van het goed uit zich zelve of ten gevolge van de vertimmering, na aftrek van de aan die vertimmering besteedde kosten, komt ten voordeele van den eigenaar.

Mijns inziens zijn deze beide aanmerkingen ongegrond. Verbetering is alles wat meerdere waarde aan iets geeft als geheel. Dit blijkt trouwens ook als wij ons artikel vergelijken met art. 1211 B. W. 1) In dit artikel is onder verbetering begrepen wat door vertimmering met het goed is vereenigd.

Wat nu betreft het argument geput uit het

1) Art. 12 B. W. De hypotheke strekken zich uit tot alle de latere verbeteringen van het bezwaarde goed, ook tot hetgeen, door aanwas of opbouw, met hetzelfde vereenigd is.

woord *ontstaan*, dat beteekent weinig, want ook door verbetering, die aangebracht wordt, *ontstaat* winst. De beteekenis van het woord *ontstaan* is algemeen en omvat zoowel het *aangebrachte* als het *spontaan ontstane* voordeel.

Alles echter doet volgens mij af de volgende redeneering :

De wet zegt, dat die verbeteringen niet als winst (wij hebben straks gezien in welken zin) worden beschouwd. Nam men nu aan dat die vertimmeringen wel aan de gemeenschap moesten worden vergoed, dan zoude die vergoeding natuurlijk in de gemeenschap vallen en de verbetering dus wel degelijk winst voor de gemeenschap zijn. Dat kan dus de beteekenis van de wet niet zijn.

Verder zegt de wet, dat die verbeteringen *alleen* den eigenaar van het onroerend goed *bevoordeelen*.

Moest nu de eigenaar de kosten van vertimmering aan de gemeenschap vergoeden, dan zoude hij in zeer vele gevallen door die vertimmering benadeeld in plaats van bevoordeeld worden. Hij toch zoude ten volle moeten betalen de kosten van vertimmering waarvan de gemeenschap ge-

durende jaren de vruchten had geplukt, zoodat hij ten slotte, wanneer misschien het goed in minder gunstigen toestand zoude verkeeren, dan die, waarin het zich vóór de vertimpering bevond, toch nog de kosten dier vertimpering zoude hebben te betalen en dit kan de wet toch niet bedoeld hebben met de woorden: „*bevoordeelt den eigenaar*” alleen.

Nadat wij de grammatikale uitlegging van ons art. hebben behandeld zullen wij overgaan tot de *logische* interpretatie. Bij de grammatikale hebben wij daarvan reeds voor een gedeelte gebruik gemaakt door de verwijzing naar een ander artikel om de beteekenis, die de wetgever aan een woord gegeven heeft, op te sporen.

Om de logische interpretatie nu toe te passen moeten wij ons artikel in verband beschouwen met de bepalingen, die onze wetgever gegeven heeft omtrent de gemeenschap van winst en verlies, en wat de ratio legis is geweest, die onze wetgever er toe heeft kunnen leiden om eene bepaling, zooals wij meenen in art. 216 B. W. te lezen, in de wet op te nemen.

Wanneer wij de bepalingen nagaan, vervat in

de 2de afdeeling titel 8 B. W. over de gemeenschap van winst en verlies dan zien wij dat de wetgever tot het actief van deze gemeenschap brengt alles wat de beide echtgenooten tijdens hun huwelijk hebben of verkrijgen, behalve hetgeen de wet daarvan uitdrukkelijk uitzondert. Nu zijn door de wet uitgezonderd alle onroerende goederen, vóór het huwelijk aan een der echtgenooten toebehoorende en de roerende goederen, wanneer daarvan door eene behoorlijke beschrijving bij huwelijksvoorwaarde blijkt. Verder is uitgezonderd al hetgeen een der echtgenooten, staande huwelijk, bij erfenis, making of schenking verkrijgt, onverschillig of dit van nabestaanden, of van vreemden, afkomstig zij. Voor zoverre dit roerende goederen zijn, moet de aankomst daarvan, ten minste wat de man betreft, door beschrijving blijken.

Wat er verder gebeurt met de goederen die niet in de gemeenschap zijn gevallen en waarvan één der echtgenooten eigenaar is, of die goederen in waarde vermeerderen of verminderen of zij wellicht geheel te niet gaan, dat is voor de gemeenschap volstrekt dezelfde, dat treft alleen den

eigenaar dier goederen. Alleen wanneer de goederen worden verkocht komt de voor die goederen ontvangen koopprijs in de plaats daarvan. De eigenaar der verkochte goederen, blijft eigenaar van de opbrengst daarvan. Worden nu van het geld, dat de verkoop der eigen goederen heeft opgebracht, effecten of onroerende goederen aangekocht op naam van een der echtgenooten dan behooren die goederen, mits het duidelijk bewezen zij, dat zij uit die gelden zijn aangekocht, aan dien eenen echtgenoot en niet aan de gemeenschap. Zie art. 214. B. W.

Zeiden wij, dat de gemeenschap niet aansprakelijk is voor de *waarde vermindering* van de eigen goederen van een der echtgenooten, dan zoude het toch wel zeer onlogisch zijn de *waardevermeerdering* van een dergelijk goed ten hare voordeele te doen komen; daarom heeft dan ook de wet bepaald, dat dit niet het geval zoude zijn, en die vermeerdering van waarde kan dus ook niet onder de baten der gemeenschap gebracht worden.

Tegenover het genieten door de gemeenschap van alle inkomsten en zelfs meer dan de inkomsten (art. 220 B. W.) zal toch wel logisch

moeten overstaan het bestrijden van alle uitgaven door de gemeenschap. Ook die van vertimmering want ook van de vertimmering geniet de gemeenschap, zoolang als zij duurt, de voordeelen.

Bij het ontbinden der gemeenschap worden tusschen de echtgenooten de winsten, bij hen, staande huwelijk verkregen, gedeeld en de verliezen gedragen. (art. 219 B. W.)

Wat voor winst wordt gehouden, hebben wij gezien. Wat niet voor winst wordt gehouden, wordt dus niet verdeeld bij het eindigen der gemeenschap. Nu zegt de wet uitdrukkelijk dat verbetering door vertimmering niet als winst wordt beschouwd, die verbetering kan dus niet worden verdeeld. Dit zoude wel het geval zijn als de uitgaven, voor die verbetering gemaakt, aan de gemeenschap moesten worden vergoed.

Zij, die een ander gevoelen voorstaan, doen daarvoor een beroep op art. 218 B. W.

„Alle schulden, de echtgenooten te samen betreffende, en staande huwelijk gemaakt, moeten als verlies tot deze gemeenschap worden gebracht”

Hieruit volgt, volgens hen, dat gedurende het huwelijk ook schulden kunnen worden gemaakt,

de echtgenooten niet te samen betreffende, en welke andere zouden dat kunnen zijn, als juist de uitgaven, gedaan ten behoeve van de eigen goederen van een der echtgenooten. Terecht is hiertegen opgemerkt, dat al was dit waar voor de schulden, men daaruit nog niet de gevolgtrekking mag afleiden, dat dit ook waar is voor de uit de inkomsten bestreden uitgaven. Maar daarenboven gedurende de gemeenschap moeten mijns inziens alle schulden door de gemeenschap gemaakt, door haar worden betaald, behalve die, welke door de wet uitdrukkelijk daarvan zijn uitgesloten. Deze zijn nu geene andere, als *„wat door misdrijf is verbeurd.”* Voor het laatste is het onverschillig, of de kosten uit de gemeenschap zijn betaald, of nog in den vorm eener schuld moeten betaald worden. In ieder geval komen deze alleen en uitsluitend ten laste van hem, die door het misdrijf de schuld heeft becloopen.

Art. 218 B. W. leert dus, volgens mij, welke uitgaven gedurende de gemeenschap gedaan of nog te voldoen, niet ten hare laste komen.

Nemen wij nu aan, zooals wij het artikel opvatten, dat er geen onderscheid gemaakt moet wor-

den tusschen betaalde en nog niet betaalde schulden, dan geeft art. 218 de oplossing van den vraag, welke schulden of uitgaven komen ten laste van de gemeenschap. Nu is er bepaald, dat de schulden, staande huwelijk gemaakt en de echtgenooten te samen betreffende, ten laste der gemeenschap komen.

Blijkt het nu uit die bepaling, dat er ook schulden zijn, gedurende het huwelijk gemaakt, die niet ten laste der gemeenschap komen? Sommigen zeggen ja, dat zijn onder anderen die schulden, die ten behoeve der goederen van een der echtgenooten gemaakt zijn, maar dat is eene petitio principii, want wat men moet bewijzen, is juist dat die uitgaven den eigenaar dier goederen ten laste komen.

Zooals wij toch vroeger gezien hebben geniet de gemeenschap alle de voordeelen, die van die goederen getrokken worden, dus moeten ook ten hare laste komen alle uitgaven, die voor die goederen noodig zijn.

Dit gevoelen wordt nog versterkt door de 2de alinea van art. 218, waar alleen is uitgezonderd, wat een der echtgenooten door misdrijf

verbeurt. Dit is eene geheel persoonlijke schuld. Waren er nu meer persoonlijke schulden uitgesloten, dan zoude de wetgever toch niet alleen deze genoemd hebben, waarover zeer zeker het minste twijfel konde bestaan.

De tegenstanders van ons gevoelen doen een beroep op de omstandigheid, dat men in art. 218 B. W. afgeweken is van de redactie van art. 188 Wetb. L. N., hetwelk luidt:

„Alle schulden, waarvan de oorzaak niet reeds vóór het huwelijk bestaan heeft, maar die door beiden of een van beide echtgenooten, staande huwelijk, gemaakt zijn, moeten als verliezen tot de gemeenschap van winst en verlies gebragt worden, uitgezonderd hetgeen een der echtgenooten door misdad verbeurt.”

Dit argument beteekent echter zeer weinig, want men is van de redactie van art. 188 W. L. N. afgeweken, omdat men wilde doen uitkomen, dat alle schulden, gedurende het huwelijk gemaakt, beide echtgenooten betroffen, niet zooals men uit art. 188 W. L. N. zouden moeten opmaken, dat ieder schulden voor zich kan maken. De eenige uitzondering, die daarop bestond, namentlijk wat

een der echtgenooten door misdrijf verbeurde, noemde men daarom ook in de tweede alinea van ons artikel.

Laten wij nu eens nagaan wat onze wetgever er toe heeft kunnen leiden, om de bepaling van ons artikel zoo te maken als zij nu is.

Volgens de bepalingen van het Fransche recht moesten alle vertimmeringen aan het goed van een der echtgenooten gedaan, door dezen aan de gemeenschap worden vergoed.

Reeds vroeger hebben wij met een enkel woord gezien hoe onbillijk deze bepaling is. De gemeenschap had toch het genot van de vertimmering, dus waarom moesten de kosten daarvan aan haar vergoed worden. Dikwijls ook zal het gebeuren dat het genot lang duurt, ja misschien zoo lang dat het goed weder in minder goeden staat is als voor de vertimmering. Toch moest die vertimmering aan de gemeenschap worden vergoed. Het kon zelfs gebeuren dat de te betalen vergoeding meer bedroeg dan de waarde van het goed zelve. Men ziet ten duidelijkste tot welk een ongerijmdheden zulk een stelsel aanleiding geeft.

Het oud-Hollandsche Recht had een ander en

zeker veel billijker stelsel. Daarin moest alleen bij scheiding der gemeenschap aan haar vergoed worden de meerdere waarde, die het goed door de vertimmering had gekregen.

Dit systeem vindt men terug in het ontwerp van 1820. Het wetboek van LODEWIJK NAPOLEON huldigde een geheel ander stelsel. De vertimmeringen werden daar in het algemeen beschouwd als te zijn ten voordeele van de gemeenschap, en als zoodanig behoeften zij ook niet aan de gemeenschap te worden vergoed. Alleen, wanneer konde bewezen worden, dat een der echtgenooten ter kwader trouw en met blijkbaar opzet om zich boven den anderen te verrijken, iets gedaan had, dus ook vertimmerd had, moest dit aan de gemeenschap worden vergoed. Zie art. 190 W. L. N.

Volgens het W. L. N. was het dus duidelijk dat de kosten van vertimmering, behalve bij de voornoemde uitzondering, door den echtgenoot, aan wiens goed zij was gedaan, nooit aan de gemeenschap behoeften te worden vergoed.

Wat heeft nu onze wetgever gedaan? Hij heeft de bepalingen van het wetboek L. N. overgenomen en alleen de bepaling van art. 190 W. L. N.

weggelaten. Het is te betreuren dat hij deze bepaling in onze wet niet heeft overgenomen, dan zoude ook in onze wet geen de minste aanleiding tot onbillijkheid zijn en over haar beteekenis geen twijfel mogelijk zijn. Wellicht echter heeft de wetgever ook die bepaling weggelaten, omdat hij vond dat de *kwade trouw* en het *blijkbaar opzet* moeielijk te bewijzen zou ziju en ook om scandaleuse processen te vermijden.

Wanneer wij ons nu de vraag stellen, welk systeem zoude onze wetgever hebben overgenomen alleen met de bepalingen voor zich, van het oud-Hollandsch recht en het ontwerp van 1820 aan den eenen kant, en den Code Civil aan den anderen kant, dan lijdt het volgens ons geen twijfel of hij zoude het oud-Hollandsch recht hebben gevolgd. Maar daar nu uit de duidelijke wetsbepalingen blijkt dat dit niet het geval kan geweest zijn, en daar er nog een derde systeem is, namelijk dat van het Wetboek L. N., welks bepalingen onze wetgever grootendeels woordelijk heeft overgenomen, zoo komt het mij voor dat hij voorzeker niet het alleronbillijkste systeem van den Code heeft willen overnemen, maar het hier verdedigde

namelijk het in het Wetb. L. Napoleon aangene-
mene met weglating der uitzondering van art. 190
en dan komt men van zelf tot de slotsom, dat
de kosten van vertimmering door den echtgenoot,
aan wiens goederen zij gedaan zijn, volgens onze
wet nooit behoeven te worden vergoed.

Bij de logische interpretatie hebben wij al
gedeeltelijk van de historische moeten gebruik
maken. Met deze laatste kunnen wij dus kort zijn.

Wanneer wij de woorden van art. 216 verge-
lijken met de woorden van art. 186 W. L. N.,
zien wij dat zij bijna eensluidend zijn.

Onder dat Wetboek heeft nooit iemand er aan
kunnen denken, dat de kosten van vertimmering
behalve in het geval van art. 190 W. L. N.,
ten laste van den eigenaar van het onroerend goed
zouden blijven.

Eene bepaling, met ons artikel eenigzins over-
eenkomende, vinden wij in het Ontwerp van 1820,
met de volgende beperking, dat alleen voor zoo-
verre de eigenaar dier onroerende goederen door
die vertimmering zoude bevoordeeld zijn, zij door
hem zouden worden vergoed.

Nu heeft onze wetgever overgenomen de bepa-

lingen dat de verbetering door de vertimmering geen winst is en alleen den eigenaar der onroerende goederen bevoordeelt. Hij heeft echter weggelaten de uitzonderingen daarop van art. 190. Wetb. Lod. Nap. en van het Ontwerp van 1820. Dus volgens de historische uitlegging is het ook zeker, dat die kosten niet behoeven te worden vergoed.

Bespreken wij ten slotte nog met een enkel woord de analogische interpretatie van onze bepaling.

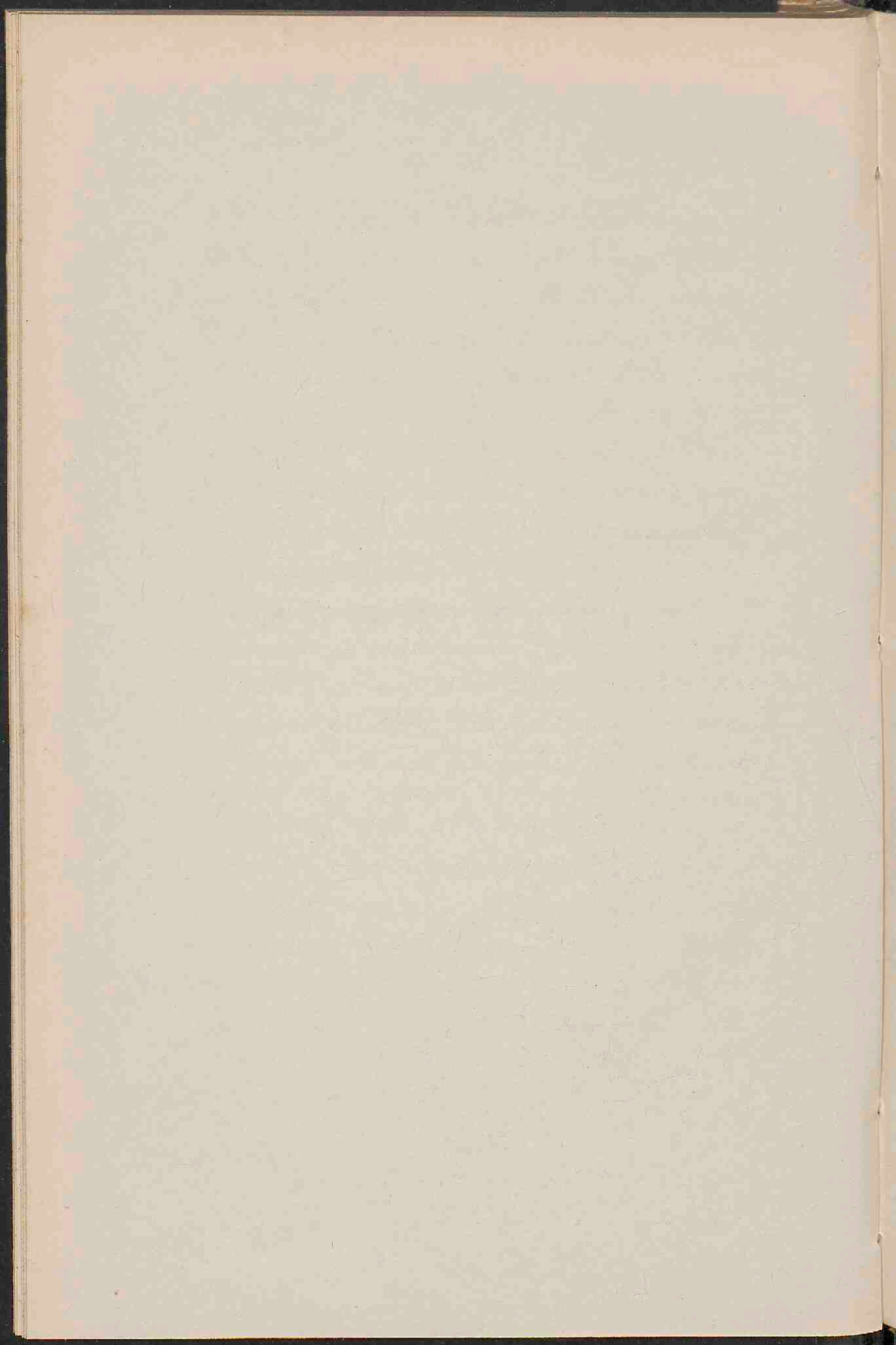
Er zijn enkele geweest, die beweerden dat, daar onze wet geene bepaling omtrent de vergoeding der kosten van vertimmering bevatte, wij bij analogie moesten toepassen de bepalingen omtrent vruchtgebruik. Waarom zij voor het geval, dat analogisch wetsinterpretatie noodig zoude zijn, de regelen omtrent vruchtgebruik willen toepassen is mij niet recht duidelijk. Mijns inziens zoude dan andere bepalingen eerder moeten worden toegepast, bijv. de bepalingen omtrent het bouwen op den grond van een ander.

Maar al passen wij die bepalingen omtrent vruchtgebruik toe, dan komen wij tot hetzelfde

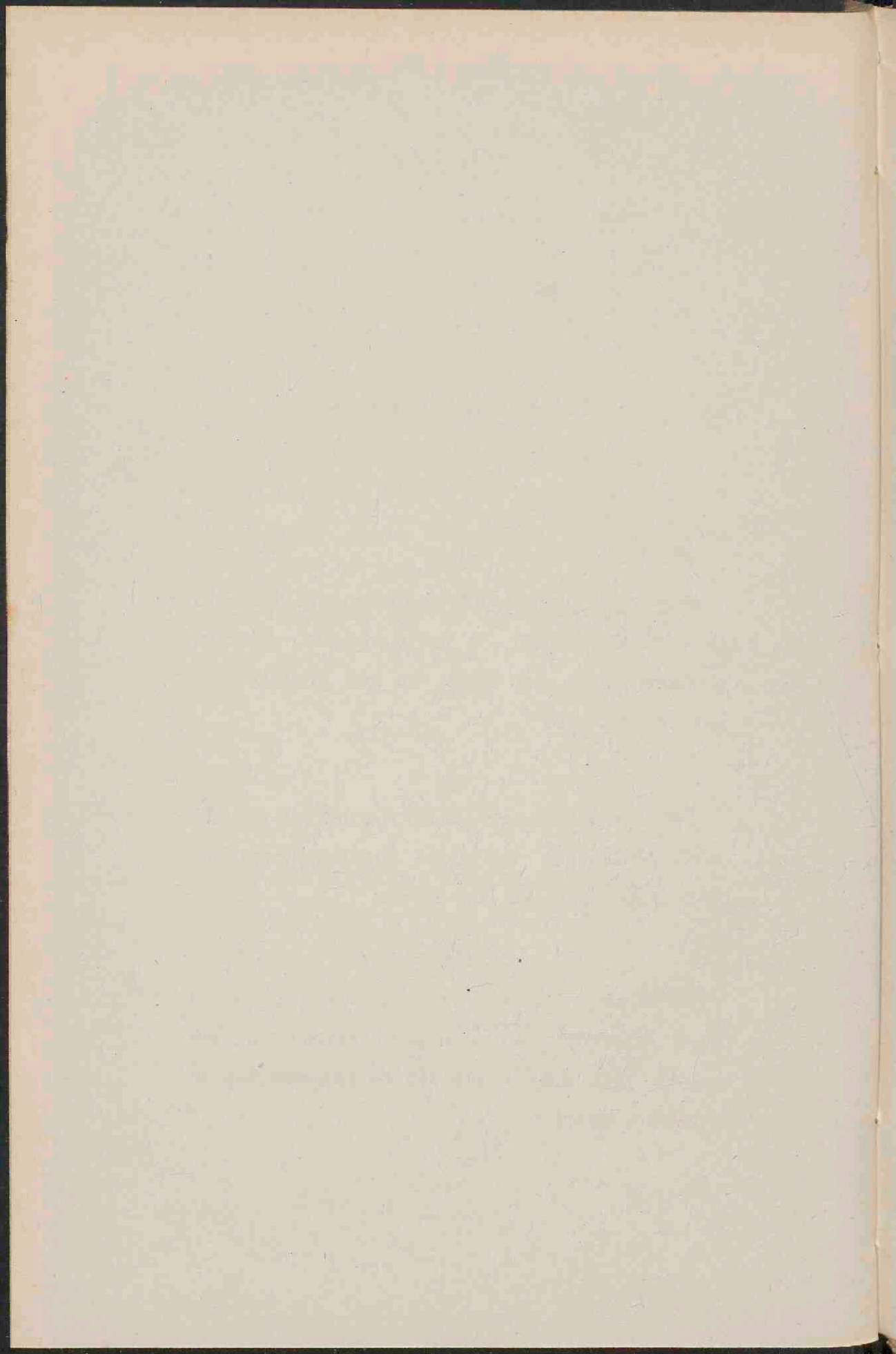
resultaat, waar wij reeds toekwamen. Art. 626 B. W. zoude dan hier te pas komen, hetwelk bepaalt, dat de vruchtgebruiker geen schadeloosstelling kan vorderen, wegens verbetering van het goed, dat hij in vruchtgebruik had, gemaakt.

De gemeenschap, die de verbetering heeft betaald, kan dus ook niet die kosten voor verbetering terugvorderen, want zij was gedurende de gemeenschap als het ware de vruchtgebruikster der eigen goederen van ieder der echtgenooten.

Dus alle wijzen van wetsuitlegging leiden tot hetzelfde resultaat, namentlijk dat de kosten van vertimmering gemaakt ten behoeve van een onroerend goed van een der echtgenooten, niet door dezen aan de gemeenschap behoeven vergoed te worden.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Om de vordering tot handhaving in het bezit te kunnen instellen, is het voldoende, dat men gestoord zij in het bezit van een gedeelte van het bezeten goed.

II.

De erflater kan aan een uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen het bezit zijner nalatenschap voor langer dan één jaar geven.

III.

De kosten van vertimmering besteed, aan de eigen goederen van een der echtgenooten, behoeven niet door dezen aan de gemeenschap te worden vergoed.

IV.

In art. 216 B. W. is betimmering begrepen.

V.

Door het faillissement van den koper verliest de verkooper niet de actie tot ontbinding der overeenkomst wegens wanbetaling.

VI.

De Burgemeester eener gemeente voor deze in rechten optredende is onbekwaam om als getuige op te treden.

VII.

De gedaagde behoeft geen proceskosten te betalen, wanneer hij zonder voorafgaande sommatie gedagvaard, bij conclusie aanbod van betaling doet.

VIII.

Eene in gebreke stelling is voor eene vordering tot betaling van overliggeld onnoodig.

IX.

De curator in een buitenlandsch faillissement kan in Nederland in rechten optreden.

X.

De gefailleerde buitenlander moet ook hier te lande beschouwd worden als verkeerende in staat van faillissement.

XI.

Ook de naamlooze vennootschap heeft het recht van abandon.

XII.

Een vast getal leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal verdient de voorkeur boven een afwisselend.

XIII.

Art. 107 Provinciale wet is in strijd met art. 129 Grondwet.

XIV.

Zoolang de Burgemeester rijks- en gemeenteambtenaar is komt het onbeperkt recht van benoeming den koning toe.

XV.

De ambtenaar van den Burgerlijke Stand bedoeld in art. 4 der Wet van 10 April 1869, is die van de gemeente, waar de persoon is overleden.

XVI.

Inkomende rechten, om eene tak van industrie tot bloei te brengen, verdienen afkeuring.

XVII.

Art. 222 C. P. vordert, dat de belediging zij geuit in tegenwoordigheid van den beledigden magistraatspersoon, of dat zij door hem gehoord is of had kunnen zijn gehoord.

XVIII.

Het minderjarige, door den vader verlaten kind, kan niet wegens landlooperij worden gestraft.

XIX.

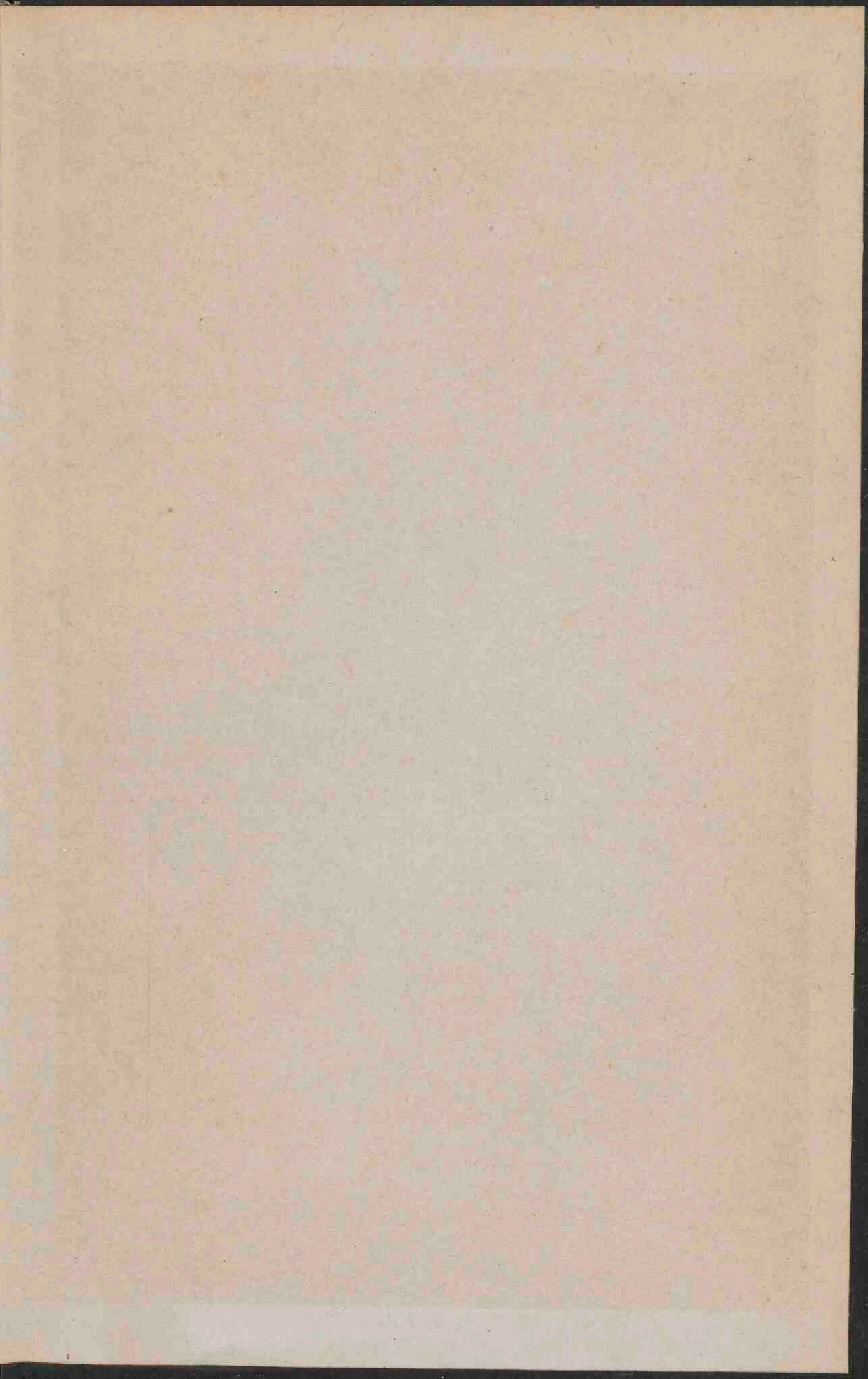
Eene verzwarende omstandigheid, die in eersten aanleg niet in lite is geweest, kan in appel geen punt van onderzoek uitmaken.

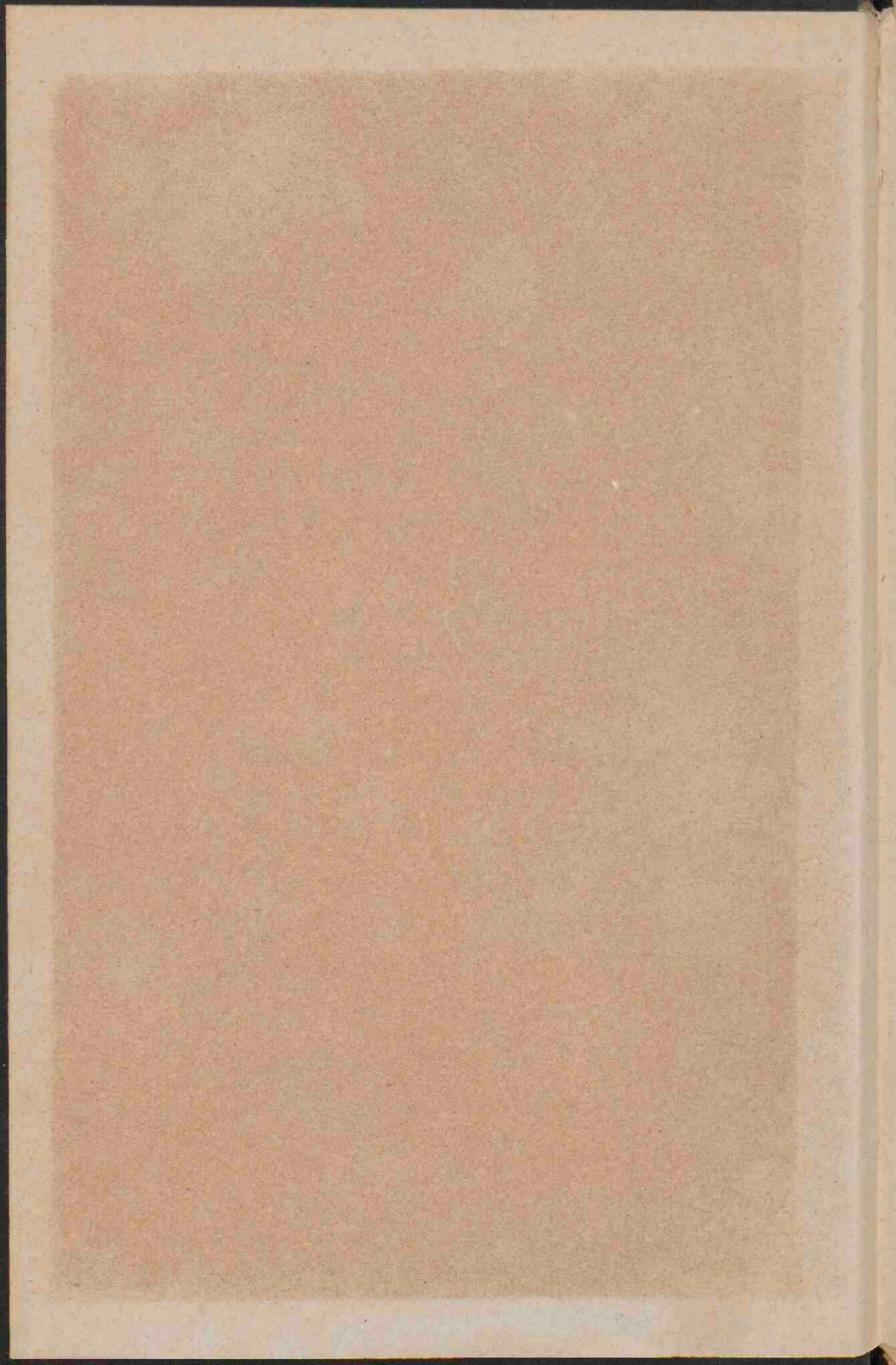
XX.

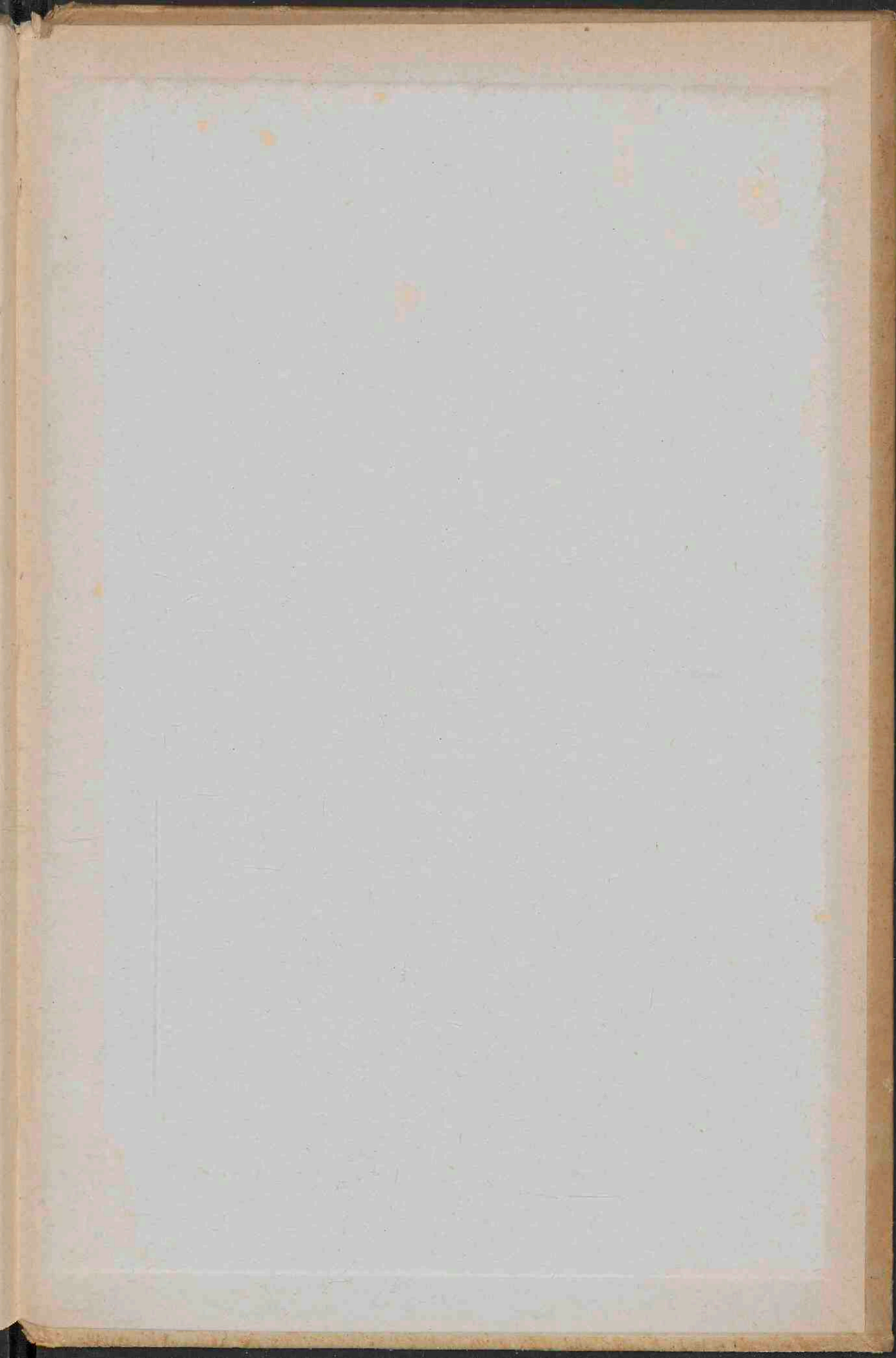
Eene schenking van het geheele toekomstige vermogen is toegelaten.

XXI.

Lex 44 § 2 D. en lex 4 § 18 D. de usurpationibus (41.3), zijn niet met elkander in strijd.

Diss